Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Liikenne- ja viestintävaliokunta
liv@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto
23.5.2022

Viite: HE 58/2022 vp.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI POSTILAIN MUUTTAMISESTA JA VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 58/2022 vp.)

Esityksellä pyritään keventämään ja joustavoittamaan postilain mukaista yleispalveluvelvoitetta koskevaa lainsäädäntöä, jotta postipalveluja voidaan tulevaisuudessa toteuttaa tehokkaasti kuluttajien tarpeet huomioiden. Ehdotetun kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun siirtymisen tavoitteena on parantaa yleispalvelun tarjoajan toimintaedellytyksiä tilanteessa, jossa kirjemäärät ovat digitalisaation seurauksena merkittävässä laskussa. Lisäksi esityksen tarkoituksena on selkeyttää ja tarkentaa ongelmallisiksi havaittuja säädöksiä tulkintaerimielisyyksien välttämiseksi ja oikeusturvan parantamiseksi. Esityksellä pyritään erityisesti täsmentämään yleispalvelun tarjoajan postilain nojalla hoitamia julkisia hallintotehtäviä koskevaa sääntelyä. Esityksessä postilakiin ehdotetaan myös lisättäväksi sanomalehtijakelua koskevaa valtionavustusta koskeva keskeinen sääntely. Sanomalehtijakelua koskevan valtionavustuksen tavoitteena on luoda edellytyksiä viisipäiväisen sanomalehtijakelun toteuttamiselle alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa eikä saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua, ja näin osaltaan varmistaa yhteiskunnallisesti tärkeän tiedonvälityksen saatavuus, tukea uutistoiminnan monimuotoisuutta sekä laadukasta ja monipuolista tiedonvälitystä.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää tilaisuudesta lausua ja lausuu asiasta seuraavasti.

Tarve postilain uudistamiselle ja jakelupäivien harventamiselle on perusteltu toimialan ja sen liiketoimintamallien ollessa voimakkaassa murroksessa tiedonvälityksen digitalisoituessa ja ihmisten ajankäyttötottumusten muuttuessa. Perinteisen postitoiminnan merkityksen vähentyessä on selvää, että myös lainsäädäntöä on päivitettävä vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja kuluttajien nykyaikaisia tarpeita.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää kuluttajien kannalta heikennyksenä sitä, että yleispalveluun kuuluvien postilähetysten viisipäiväisestä keräilystä ja jakelusta siirryttäisiin kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun. Keräily- ja jakelutiheyden harventamista perustellaan muun muassa kirjemäärien laskusuunnalla, koska digitaaliset vaihtoehdot syrjäyttävät yhä enemmän perinteisen kirjepostin. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää hyvänä, että jakelu-

päivien lukumäärä kirjattaisiin lakiin. Tällä tavalla turvattaisiin postipalvelujen yhdenvertainen saatavuus yleispalveluun kuuluvien postilähetysten osalta. Lisäksi olisi ennakoitavuuden vuoksi tärkeää, että jakelupäivät ilmoitettaisiin postinsaajille ajoissa ennakolta sekä että jakelupäivät eivät muuttuisi toistuvasti.

Postilain 39 §:n 2 momentin postilaatikoiden sijaintitietojen luovuttamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yleispalvelun tarjoajan olisi luovutettava toiselle postiyritykselle maksutta kaikki tämän postitoiminnan hoitamisessa tarpeelliset postilaatikoiden sijaintia koskevat osoitetiedot. Postilaatikoiden tarkkojen sijaintikoordinaattitietojen luovuttamisesta yleispalvelun tarjoaja voisi periä muilta postiyrityksiltä kohtuullisen maksun kustannustensa kattamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää ehdotusta kannatettavana, sillä sen voidaan arvioida edistävän uusien yritysten markkinoille pääsyä ja niiden toimintaedellytyksiä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös selkeytettävän yleispalveluun kuuluvien postipalveluiden katteen laskemista (26 §) ja vaikeakulkuisen saaristoalueen määritelmää (17 §). Työ- ja elinkeinoministeriö pitää kannatettavana lainsäädännön selkeyttämiseen ja ymmärrettävyyden parantamiseen tähtääviä muutoksia, jotka selkeyttäisivät oikeustilaa ja vähentäisivät tulkintaerimielisyyksiä.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää kannatettavana esitettyjä uusia säännöksiä sanomalehtijakelun turvaamisesta valtionavustuksin niillä alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkostoa eikä saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua. Esitys tukee kuluttajien tasavertaista asemaa myös sanomalehtijakelun osalta.

Hallituksen esityksen mukaan valtionavustuksen myöntämisessä sovellettaisiin Euroopan komission SGEI-päätöstä (2012/21/EU). Yritystukineuvottelukunta on 9.11.2021 antamassaan lausunnossa puoltanut tuen toteuttamista komission antaman SGEI-päätöksen mukaisena valtiontukena. SGEI-päätöksen soveltaminen myönnettävään tukeen ei edellytä komissiolle etu- tai jälkikäteen tehtävää ilmoitusta. SGEI-päätöksen soveltaminen edellyttää kuitenkin kahden vuoden välein tapahtuvaa raportointia komissiolle.

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että sanomalehtijakelua koskevan valtionavustuksen valtiontaloudellinen vaikutus on enintään 15 miljoonaa euroa vuodessa. SGEI-päätöksen 2.1 artiklan a-kohdan mukaan päätöstä sovelletaan, kun kyseessä on enintään 15 miljoonan euron vuotuinen korvaus yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottamisesta muilla kuin liikenteen ja liikenneinfrastruktuurin aloilla.

Kyseinen 15 miljoonan euron korvaus on palvelukohtainen. Jos kyseinen raja ylittyy laskettaessa yhteen valintamenettelyn kautta myönnetyn tuen ja ehdotetun 35 g §:n (*yleispalvelun tarjoajalle asetettava erillinen velvoite julkisen palveluvelvoitteen mukaisen sanomalehtijakelun toteuttamiseen*) kautta myönnetyn tuen yhteismäärän, ei SGEI-päätöstä voida soveltaa vaan tuki tulee tällöin ennakkoilmoittaa komissiolle.

Yritystukineuvottelukunnan 9.11.2021 antamassa hyvän tuen edellytysten täyttymisestä annetussa lausunnossa on todettu, että tukiviranomaisen tulisi tukea myöntäessään selvittää yrityksen luottokelpoisuus, maksuviiveet ja taloudelliset tunnusluvut. Lausunnon mukaan myös julkisten maksujen hoito tulee olla kunnossa ennen tuen myöntämistä tai niistä tulee esittää verohallinnon hyväksymä maksusuunnitelma. Hallituksen esitykseen on

lisätty lausuntokierroksen jälkeen, että avustuksen hakijan tulee olla suorittanut sijaintimaansa verot, sosiaaliturvamaksut, eläkevakuutusmaksut sekä muut lakisääteiset maksut (uusi 35 e §).

Emmi Nykänen
Erityisasiantuntija